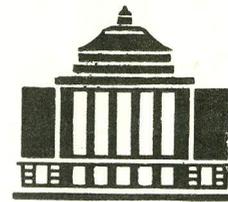

RAT • Estonia •

Muusikaline Montparnasse

MUUSIKAL

RAT · ESTONIA ·

KUSKIL MONTPARNASSE'IL

BORIS KÕRVERI ja ARDI LIIVESE muusikal

kolmes vaatuses

JUHAN SAARE ja ARDI LIIVESE laulutekstid

Esietendus 18. juunil 1980. a.

Lavastaja:
GUNNAR KILGAS (külalisena)

Dirigendid:
Eesti NSV teeneline kunstitegelane VALLO JÄRVI
Eesti NSV teeneline kunstitegelane PEETER SAUL

Kunstnik:
Eesti NSV teeneline kunstitegelane ELDOR RENTER

Ballettmeister:
MAIT AGU (külalisena)

Koormeistrid:
Eesti NSV rahvakunstnik UNO JÄRVELA
ANDRES JÄRVELA

Kontsertmeister:
ÜLLA MILLISTFER

Dekoratsioonide teostus:
Eesti NSV teeneline kunstitegelane UNO KÄRBIS

Lavastaja assistent:
ENDEL SIMMERMANN

Etenduse juht:
VÄINO AREN

O s a d e s:

- Herman — Eesti NSV teeneline kunstnik
VOLDEMAR KUSLAP
ARVO LAID
- Karl — ILLART ORAV
TARMO SILD
- Augustin — Eesti NSV teeneline kunstnik
VOLDEMAR KUSLAP
HANS MIILBERG
- Theodor — Eesti NSV teeneline kunstnik
ERVIN KÄRVET
TAISTO NOOR
- Olmer — Eesti NSV teeneline kunstnik
KARL KALKUN
- Martinson — Eesti NSV rahvakunstnik
ENDEL PÄRN
ENDEL SIMMERMANN
- Lydia — KATRIN KARISMA
LEELO SPIRKA
- Gabrielle — SIRJE PUURA
HELVI RAAMAT
LIINA SAARI
- Krahvinna — HAILI SAMMALSELG
ASTA VIHANDI
- Madeleine — KATRIN KUMPAN
AIKI KASE
- Barbara — Eesti NSV teeneline kunstnik
HELGI SALLO
MARIKA EENSALU
- Simon — Eesti NSV teeneline kunstnik
ENNO EESMAA
MAIT ROBAS
- Joseph — VALDO PEETRI
JURIS ŽIGURS
- Kaks noormeest — KALJU KALLAS
VELLO KUKESOO
ALARI PÖLDOJA
TÖNU VALDMA
- Politseinik — HENNO SEIN

Kunstnikud, töölised, kodanlased, üliõpilased, modellid,
välismaalased, prostituudid, jne.

Tegevus toimub Pariisis enne I Maailmasõda

... Seine'i pahemal kaldal olev linnapool on nii suuruselt kui ka tähtsusest parempoolsest väiksem. Seal on küll Sorbonne'i ülikool ja teisi kõrgemaid õppeasutusi, seal on Panthéon ja Hôtel des Invalides Napoleoni hauaga, seal on Luxembourg'i aed ja muuseum, Parlamendi ja Senati paleed, seal on ka observatoorium ning Eiffeli torni. Kuid kõik see ühes või teises mõttes ülespoole osutav ei suuda küllalt võistelda parempoolse kalda äri, lõbu ja muude ühiskondliku elu avaldustega, mida traditsiooniliselt peetakse pariislikeks.

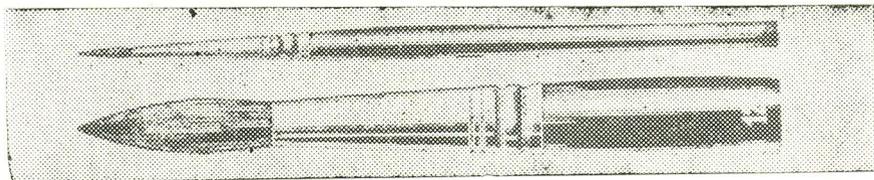
Nende aastate kunstikehvikud elasid peamiselt seal pahemal kaldal. Seda tingisid nii nende harrastused kui ka sealne odavam elulaad. Küll oli paremal kaldal asuval Montmartre'il ikka veel kunstnike linnaosa kuulsus. Kuid see oli juba tunduval määral bluff — pummeldavate välismaalaste juurdemeelitamiseks.

Eesti koloonia liikmed veetsid oma päevad igaüks omaette — töötades, õppides, vahel ka lihtsalt vegeteerides. Kuid pärast õhtusööki (kui see üldse oli võimalik!) jäi osa meist sageli veel ühte. Me siirdusime nimelt väikesesse voorimeeste kohvikusse «La Rotonde» — siinsamas põiki üle Montparnasse'i bulvari.

Viimane ruum kujunes nagu iseenesest eestlaste kogunemiskohaks. Eriti vihaseil talveõhtuil, mil kodus või tänavail oli juba väga halb olla. Liiatigi et kulud õhtu pealt võisid piirduda ainult paarikümne santimiga...

Enamik meie tookordseist «pariislastest» on jätnud oma jälje või jäljekese eesti kunstiajalukku. Nad on meie kunstikultuuri arendamisega orgaaniliselt seotud. Nad tulid kodumaalt, et hiljem seal tööd jätkata.

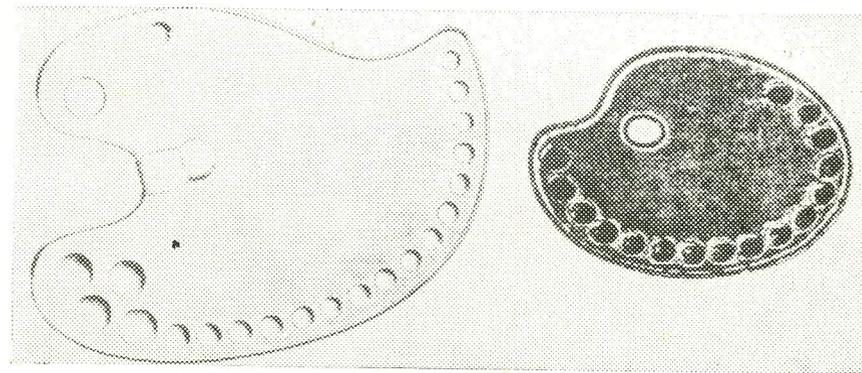
F. Tuglas — «Rahutu rada»
(Katkeid lõpetamata jäänud memuaaridest)

Nii kaua kui meil väiksedki ideaalid on, nii kaua oleme ikka veel inimese kõrgusel ja võime ehk veel kõrgemalegi saada. Kõige tähtsam on see, et me oma ideaalidele truuks peame jääma...

... Kui meie ka midagi suurt ära ei saa teha, aga aluse peame katsuma asjale panna ja ühte järeltulevat sugu katsuma kasvatada, kes meie tööd edasi saab tegema.

K. Mäe kirjadest P. Rootslasele 1908. a.

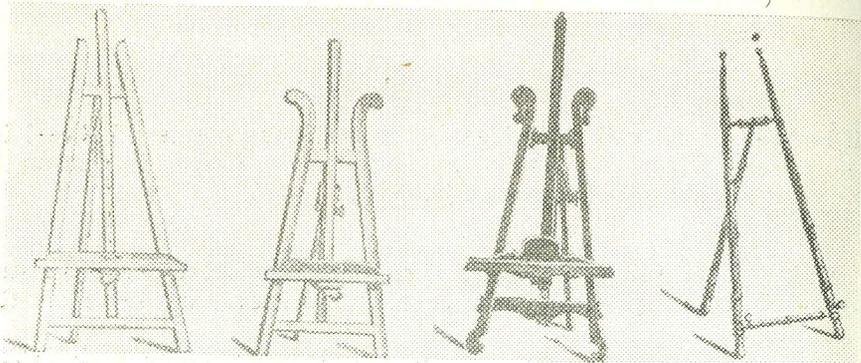
Mäe saatuses kordus meie põlve üldine traagika: enese füüsiline ja vaimne ärakurnamine, ülepingutamine, äravintsutamine just nooruse kõige lootusrikkamail aastail, nii et hiljem enam jõudu pole seda täiel määral teostada, milleks alguses oleks eeldusi olnud.

On loendamatud need õhtud ja ööd, mis veedetud ühes Mäega kuskil Montparnasse'il...

... Oli veel midagi, mis mürgitas meie meeleolu. See oli äärmiselt vaenulik suhtumine kodumaal kõige selle vastu, mis meie ringkond kunstis ja kultuuris pidas väärtuslikuks ning edasiviivaks. Iga ajaleht, iga kiri, mis kodumaalt saabus, kõneles ainult kõige sõgedamast vaenust; tuul kodumaalt oli külm ja halvav. See suurendas veelgi mahajäetuse ja üksinduse kibedust.

Kuid see tõstatas ka trotsi ja võitlusih! Lõplikult ei tule asju võtta siiski nii sentimentaalselt-traagiliselt. Kõige meelega vastu sõdis meie nooruslik elutunne ja usk suuna õigsusesse.

F. Tuglas — «Mälestusi Konrad Mäest»

... Rudolf Tassa oli /.../ põhjalikult supi keetmises spetsialiseerunud, neid pidi tema seletuse järgi mitmet liiki olema, iga liik oma erilise nimetusega, kuid meile näis, et nad kõik üksteisele sarnanesid, vast ainult selle vahega, et vahel seal paarinädalased kondid, vahel ainult nädalased sees liuglesid. Nii peent nüansi ei püüdnud aga meie ahned maitsmise närvid kinni...

1909. a. varakevadel külastas /.../ La Ruche'i «pansioni» Rudolf Tobias, kes siis lühemat aega Pariisis viibis /.../ Kui nüüd tuju juba päris «parajaks» oli muutunud ning südaöö saabunud, paluti Tobiast «Clair de Lune'i» mängida. Viimane nõustus küll, kuid soovis, et klaver saaks öue viidud, kus tol ööl ka tõepoolest suurepärase kuuvalgus oli. Ja nii mängis siis Tobias selle surematu sonaadi tookord La Ruche'i hoovis...

1911. a. lõpul oli välismaal elavate eesti kunstiõpilaste raske majanduslik seisukord kodumaa ajakirjanduses elavalt kõne all. «Päevalehes» ilmus Aleksander Uuritsa avalik kiri nende võimatute tingimuste üle, milledes toleaeagne Eesti kunstiõpilane elama pidi. Kiri oli õige teravas toonis kirjutatud ja süüdistas seltskonda hoolimatuses oma noorte kultuuriloojate vastu.

F. Kull — «Mässumehi ja boheemlasi»
(Mälestusi 1905. a. revolutsionääridest, vanglatest ja Pariisi Eesti kunstiboheemkonnast) (1933)

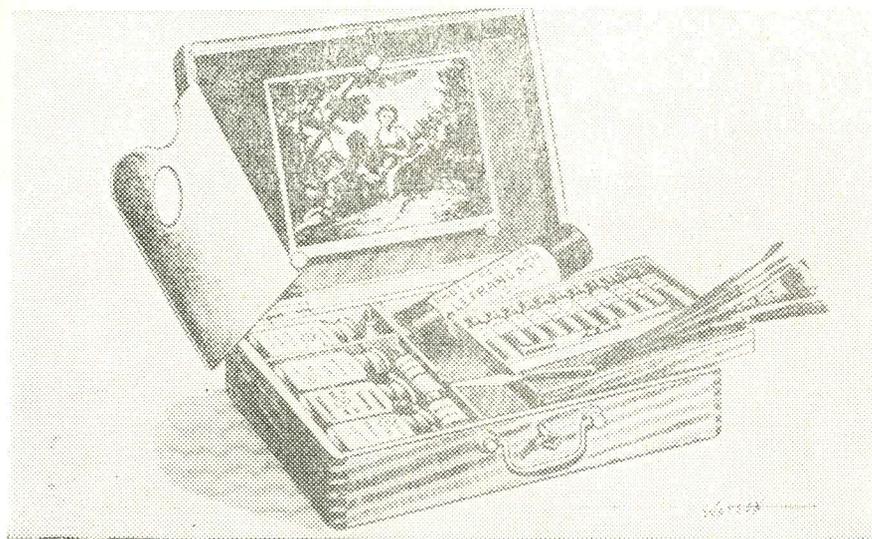
... Nii tulid vahel üsna kurvad päevad. Isegi kahekordne teejoomine, hommikul ja õhtul, tuli viia ühe korra peale. Sellest kõigest aga ei tehtud kuigi traagilist numbrit, vaid juba üsna vara hommikul kadusid kunstikumardajad kas muuseumidesse, näitustele või vene «akadeemiasse» harjutama — sest seal olid ruumid soojad ja päev möödus kiiresti. Kellelgi ei tulnud töötuhinas kõhutühjus meeldegi — veel vähem sai keegi aega mõelda, mis säärane nälgimine organismile tähendas. Ometi varises selle tagajärjel mehi kokku, nagu Erik Oberman ja «kõrgesse seisusesse» abiellu tõusnud Rudolf Tassa...

Tõesti, enam mõtlevad meie nälgivad kunstnikud kodumaa päale, kui kodumaa nende päale mõtleb.

F. Tuglas «Üks Põhjamaapärl», «Looming» 1910/11

Ei või unustada, et Noor-Eesti eestvõttel ja korraldusel levis Eestis esmakordselt iseseisva kunstinäituse mõiste ja sai alguse kunstipropaganda.

R. Paris — monograafia «Konrad Mägi»
(1932)

Pariis oli mulle sel korral täielik ilmutus /.../ Kõik oli uudne, enneolematu, vaimustav. Pariisi iga kivi õhkub kunstist ja ajaloost.

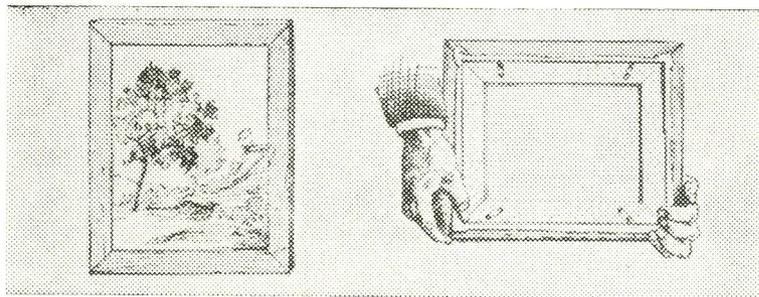
N. Triik

Pariis õpetas mulle palju, ta muutis minu maailma piirjooned avaramaks. Sageli omistatakse sellele linnale rõõmsatujulisust; minu arvates oskab Pariis nukralt naeratada — just sellised on tema majad, niisugused on tema poedid, niisugused on ka tema tütarlaste silmad; see oskus olla rõõmus kurbuse ajal ja kurb rõõmu ajal tiivustab teda mõnikord, teinekord aga kərbib ta tiibu.

I. Ehrenburg «Pariis» (1908—1914)

Lavastusala juhataja — JAAN MIKKEL
Dekoratsiooniala juhataja — ELSA MÄNDSALU
Kostüümiala juhataja — LEIDA TALLO
Valgustusala juhataja — EVALD RADIK
Grimm ja parukad — ILLI-ANN KALE
Rekvisiitor — KARIN LINDMAA
Butafoor — KRISTA AREN
Pealavameister — HEINO LILLIPUU

Hind 20 kop.